

ВЛИЯНИЕТО НА ОБУЧЕНИЕТО ОТ РАЗСТОЯНИЕ В ЕЛЕКТРОННА СРЕДА ВЪРХУ СЪТРУДНИЧЕСТВОТО УЧИТЕЛ – РОДИТЕЛ

Гюлтане Р. Мюмюн

СУ „Свети Климент Охридски“ гр. Пловдив

Резюме: В настоящата статия се разглежда влиянието на онлайн обучението върху партньорството и сътрудничеството учител - родител. Иновативните форми на преподаване на уроците, наложени от епидемиологичните обстановки в страната, превръщат не само ученика от начален етап, а също така и неговите родители, в активни участници в обучителния процес, като ги поставят в центъра на образователното взаимодействие. Смисълът на сътрудничеството учител - родител е да се създаде такава среда, която да бъде най-благоприятна за стимулиране и насочване на индивидуалното и социално развитие; среда, която е нормална за радостен, щастлив и обогатяващ детето, родителите и учителите живот. Това сътрудничество по своята същност не е външно поставена цел за всяка една от институцията, а следствие от присъщите и основни техни дейности, цели и принципи на педагогическия процес. Поради това неговото развитие и обогатяване е равнопоставена грижа и отговорност на двете страни. Това води до необходимост да се планират съвместни дейности с участие на семействата, да се правят стъпки към въвеждане на нови форми на взаимодействие и да се търсят начини и прийоми за обогатяване на съдържателната страна на използваните форми.

Ключови думи: иновативен метод, дистанционно обучение, сътрудничество, партньорство

THE IMPACT OF DISTANCE LEARNING IN AN ELECTRONIC ENVIRONMENT ON TEACHER -PARENT COOPERATION

Gultane R. Myumyun SU

"St. Kliment Ohridski" Plovdiv city

Abstract: This article examines the impact of online learning on teacher-parent partnership and collaboration. The innovative forms of teaching the lessons imposed by the epidemiological situations in the country turn not only the elementary school student, but also his parents, into active participants in the educational process, placing them at the center of the educational interaction. The direct influence of the family environment on the successful socialization and upbringing of students, necessitates looking for opportunities to optimize the participation of parents in the educational process itself, and it is extremely important to create effective interactions and partnerships with teachers for a more successful realization of adolescents. The purpose of teacher-parent cooperation is to create such an environment that is most favorable for stimulating and guiding individual and social development; an environment that is normal for a

joyful, happy and enriching life for the child, parents and teachers. This cooperation in its essence is not an externally set goal for each of the institutions, but a consequence of their inherent and basic activities, goals and principles of the pedagogical process. Therefore, its development and enrichment is an equal concern and responsibility of both parties. This leads to the need to plan joint activities with the participation of families, to take steps towards introducing new forms of interaction and to look for ways and techniques to enrich the content side of the forms used.

Keywords: innovative method, distance learning, cooperation, partnership

1. Увод

Съвременният образователен процес представлява много динамична и постоянно обновяваща се система, която създава възможности за успешно развитие, социализация и реализация на подрастващите и води до сплотяване на учителите, учениците и родителите. Училищните институции постоянно трябва да се развиват и да се адаптират, за да могат да осъществяват основната си мисия да подготвят учениците си да бъдат успешни в сложния и взаимосвързан свят, изправен пред бързи технологични, културни, икономически и демографски промени. Безпрецедентната епидемиологична ситуация през последните години и заплахата от разпространяване на коронавирус, поставиха българската образователна система пред сериозно предизвикателство – въвеждането на обучение от разстояние в електронна среда. Онлайн обучението представлява обучение, което преминава с помощта на интернет и устройство от типа на стационарен компютър, лаптоп, таблет или мобилен телефон. При този тип обучение могат да се използват различни видове формати - текст, видео, аудио, графични изображения, интерактивно съдържание, тестове за знания и др. То може да бъде синхронно и асинхронно. Мое предпочитание е синхронната форма на обучение, при която се осъществява взаимодействие и обмен на информация между преподавател и обучаеми в реално време, чрез видео стрийм, защото участниците могат да задават директни въпроси на учителя и да получават незабавна обратна връзка.

Голямо предимство на този вид обучение е, че в него може да се използват разнообразни изразни форми - видео, аудио, текст, тестове за знания и т.н., това на свой ред би могло да доведе до по-висока ангажираност и ефективност при разбиране и запомняне на информацията, тъй като подпомага участниците с различни стилове на учене. Обучението в електронна среда за учениците от начален етап е полезен урок, чието усвояване гарантира тяхното скоростно израстване и усъвършенстване. Наред с дигиталните компетентности, те придобиват комуникационни умения за активно слушане, развиват емоционалната си интелигентност, научават се да общуват. Придобиват умения за презентирание и свободно изразяване пред виртуалната аудитория. Развиват личностни умения като дисциплина, отговорност, самоконтрол, увереност и целеполагане, които, съчетани с образователните иновации със сигурност ще ги направят успешни в живота напред. Всичко това се постига като резултат от екипната дейност на учител - ученик - родител. По време на дистанционното обучение в начален етап, поради нуждата от подкрепа, в часовете се включват не само

учениците, но и техните родители. Това от своя страна води до активно участие на родителите в различни сфери на самия образователен процес и това неизбежно активира взаимодействието с учителя. Включването и на родителите в различни дейности на обучението, оказва стимулиращо влияние върху активното партньорство и сътрудничество учител - родител. Постигането на работещо партньорство между тях, осигурява взаимна информация и взаимодействие за цялостното развитие, усъвършенстване и социализация на детето. Смесът на сътрудничеството семейство-училище е да се създаде такава среда, която е най-благоприятна за стимулиране и насочване на индивидуалното и социално развитие; среда, която е нормална за радостен, щастлив и обогатяващ детето, родителите и учителите живот. Това сътрудничество по своята същност не е външно поставена цел за всяка една от институцията, а следствие от присъщите и основни техни дейности, цели и принципи на педагогическия процес (Алексиева, 2006).

Пълноценното включване на родителите в образователния процес и оптимизираната дейност с тях, води до постигане на качествено обучение с високи образователни резултати, което всъщност е основна цел и на учители, и на родители. За това са необходими съвместни координирани действия на учители и родители.

2. Модели на взаимодействие между учители и родители и влияние на дистанционното обучение

„Осъществявайки своята дейност в обществото на хора, с които е в непрекъснати контакти, човек, посредством общуването, формира и изгражда своята личност. Усвоява редица нравствени принципи на поведение“ (Шошева, 1997). Общуването е необходимост, условие и решаващ фактор за реализацията на съвместната дейност на хората, посредством която се извършва обмен на идеи, чувства, нагласи, оценки, обратна връзка и пр. между участниците в нея. То има решаващо значение за активността както на малките, така и на големите групи от хора. Доброто общуване между родителите и учителите е жизнено важна предпоставка за успеха на учениците. Колкото по-добра е връзката между тях, колкото повече информация разменят педагогическите специалисти и родителите, толкова по-високи образователни успехи и постижения ще имат учениците. В зависимост от начина на общуване и нагласите, с които учителите подхождат към родителите, се оформят различни модели на взаимоотношения между учители и родители.

На базата на подобни допускания изследователите разграничават шест модела, характерни за взаимоотношенията между родители и учители (Андреев, 1988):

Защитен модел – Родителите и учителите строго защитават територията си и внимават да не смесват ролята. Учителите имат грижата за обучението, родителите – за времето извън училище. Ориентация към избягване на конфликти и съвместни действия. Еднопосочна комуникация – изпращане на съобщения към родителите само при необходимост, без обратна връзка и отговор на посланията. Родителите не споделят какво се случва с децата им у дома и в свободното време.

Експертен модел – Учителите се държат като експерти във всички аспекти от развитието и образованието на децата. Ролята на родителите е да приемат информация и инструкции за своите деца и да ги следват, защото очевидно не са достатъчно компетентни и следва да се доверят на учителя. Ниско доверие към родителя като източник на информация за учениците, за техните интереси, начин на учене, емоционално развитие и пр. Учителят остава на пиедестал и на дистанция и самостоятелно взема решения кога и по какъв въпрос да информира родителя. Еднопосочна комуникация. Общуването е под формата на инструкции, съвети и насоки от учителя към родителите. Макар и компетентно и на високо професионално ниво, този тип общуване не въвлича родителите в общи действия .

Трансмисионен модел – Учителите възприемат себе си като основен източник на експертиза и опитност но приемат, че родителите могат да играят важна роля за прогреса на учениците. Учителите представят на родителите ясно определени изисквания и очакват те да ги изпълняват.

Обучителен модел – Родителите се въвличат да помагат активно за постигане на целите на обучението. Основна ориентация на взаимоотношенията между учители и родители е да се помогне на учениците да научат повече. Полагат се максимални усилия за обогатяване на учебното съдържание и неговото разработване с помощта на родителите. Съществува опасност родителите да се намесват твърде много в процеса и да изземват функции, присъщи на учителя. Активна двупосочна комуникация с добро взаимно опознаване между учители и родители. Съдържанието на общуването се определя от най-важното в учебния процес и учебния материал.

Потребителски модел – Родителите доминират във взаимоотношенията и имат контрол над вземането на решения какво да се случва с техните деца като ученици. Родителите поемат власт с цел максимално включване в подкрепа на училището и процесите в класната стая. Отговорността за процеса се прехвърля върху заявителя и потребителя на образователната услуга. Учителят е активен като източник на информация – подава цялата необходима информация към родителите, за да могат те да изберат оптимален начин на действие. Комуникацията е двупосочна, но неравностойна като активност – с превес на родителите.

Партньорски модел – Равностойно участие на двете страни във взаимоотношението според ролята и експертизата на всеки участник. Балансиран контрол над процеса на взаимодействие. Съвместно вземане на решения. Основна ориентация към насърчаване на ученето на учениците при отстояване на тяхната самостоятелност. Респект между учители и родители. Двупосочна комуникация с активно слушане и обратна връзка между участниците. Общуването е ориентирано към оказване на многопосочна подкрепа. Чрез партньорския модел на взаимодействие с родителите се постига най-висока степен на ефективност и резултатност по посока подкрепа на личностното развитие на учениците и постигане на целите на обучението и възпитанието в училище. Това е модел на съучастието, при запазване на границите на взаимоотношенията, детерминирани от изпълняваните роли и постигане на уважение към възможностите и на учителите, и на родителите взаимно да си

влият и да подкрепят учениците. В практически план партньорският модел намира израз в активна двупосочна комуникация, свързана с уменията да отстояваш собственото си мнение без да пренебрегваш събеседника си. Постигането на този тип комуникация изисква както промяна на нагласите към родителите и съответно към учителя, така и овладяването на конкретни техники и инструменти, които подпомагат ежедневните контакти. Педагогическата комуникация се описва като предизвикателство към професионализма на учителите и уменията им да изграждат ефективни взаимоотношения, защото междуличностната комуникация се отличава с непрекъснатата смяна на комуникативните роли и по този начин придобива реципрочен и асиметричен характер (Цветанска, 2006).

За да се изгради партньорски модел на общуване е необходимо учителят да намери и приложи най-продуктивните техники за водене на диалог; за изграждане на доверие и активиране на желание за участие в съвместни дейности.

3. Стратегии за изграждане на партньорска комуникация с родителите

Партньорство означава двустранен ангажимент в една обща дейност, при което на равна основа всеки приема да свърши нещо, за да има общ резултат, от който и двете страни са заинтересовани и ще получат удовлетворение от направеното. Привличането на родителите като активен сътрудник и партньор в обучението в училище и по време на обучение от разстояние в електронна среда, се явява ключов фактор за ефективното и резултатно обучение на учениците. Партньорската комуникация с родителите се гради на основата на взаимното уважение, приемане и разбиране на родителите, което създава предпоставките за доверително общуване в полза на постигането на педагогическите цели. За да бъдат родителите наши партньори е необходима активност и това може да се постигне чрез включване в реално действие и правене на нещо заедно. Родителите трябва да помагат, да се включват и когато има нужда да може да се разчита на тях.

Ето няколко идеи от практиката ми като учител за това, как може да стане това:

- Като говорим със самите родители и открием в какво се справят добре - още в началото на годината на родителска среща можем да пуснем кратка листовка с няколко въпроса, която ще помогне и на самите родители да се замислят, с какво са в състояние да участват.
- Като попитаме учениците за това в какви насоки биха искали някои от родителите да участват в работата на класа. Децата могат да проучат въпроси и да разговарят с родителите си, да ги убедят да партнират.
- Като изпращаме послания към родителите от типа: „Твое дете е важно, аз го уважавам и зачитам“, „Каня те да участваш в онлайн часовете, защото така детето ти ще се почувства много специално и аз искам да му доставя тази радост“ .

Уважението към родителите като личности означава установяване на открита комуникация, независимо от неговата професия, от това къде и как живее, какво образование има или от какъв етнос е. Изграждането на партньорска комуникация с родителите надхвърля рамките

на междуличностните взаимоотношения и става проявление на културата на общуване в училищната общност. В комуникацията с родителите се проектират ценностите и нормите, определящи организационната култура на училището като институция. Затова отговорност на директора и на всички останали членове на учителския екип е да утвърждават високи стандарти за общуване, които да водят до високо качество на обучението, независимо колко усилия изисква тяхното отстояване.

4. Предпоставки за изследователското проучване на влиянието на дистанционното обучение върху партньорството учител – родител

Динамиката в общуването на родители и учители, честото им сътрудничество и партньорство, поемане на отговорност и участие в различни инициативи в учебния процес, работата им в екип активира и стимулира самите ученици и им дава тласък в тяхното обучение и социализация. Именно, значимостта на партньорството между учители и родители в процеса на комуникация и обучение, обуславя моя мотив да се насоча към изследване на това сътрудничество, а по-точно, влиянието на електронното обучение, като вид иновативен начин на обучение, върху него. Целта на проучването е да се установи ефектът от приложената иновация в начина на преподаване на уроците по време на обучение от разстояние в електронна среда. Също така, да се разработят компоненти на ефективен педагогически модел на сътрудничество, партньорство между учител – родител, родител – учител. Основните изследователски задачи е да се проучат различните модели на партниране между родител – учител и да се установят основните характеристики на уменията за сътрудничество между тях. За постигане целите на изследователското проучване е използвана анкета за обратна връзка с родителите. Анкетата е метод за проучване на общественото мнение, чрез събиране на сведения по предварително съставен въпросник чрез задаване на въпроси. Анкетата цели да проучи влиянието на онлайн обучението върху партньорството учител – родител. Едновременно с това, се установява заинтересоваността на родителите към обучителния процес в електронна среда и участието му в подготовката на ученика. Добрата педагогическа практика предполага учителят да владее изкуството да общува еднакво добре както с всеки отделен родител, така и с групата родители. Необходимо е да дава възможност на родителя да поема самоинициатива за някои дейности, за да се почувства важен, ценен и значим. Мисля че в ежедневно общуване с родителите е важно да разнообразявам формите и методи на работа с тях, както и да подбирам подходящи средства и техника. Анкетата като метод за проучване и събиране на данни е често използвана в моята практика. Затова избрах използването на анкета, чрез която да установя нивото на сътрудничество, партньорство учител-родител, така също и сътрудничеството родител-дете. За мен е много важно да разбера мнението на родителите за ефективността на електронното обучение и да получа обратна връзка от тях за мнението им до колко този иновативен вид обучение е допринесло за по-сплотеното сътрудничество и активно партньорство между нас.

Отговорите, които се получиха от анкетите, ми помогнаха да науча повече, както за децата и за родителите, така и за себе си. Получих обратна връзка за достъпността, нагледността и качеството на преподаването ми, по време на проведеното от мен обучение от разстояние обучение в електронна среда. Добрите резултати, които се получиха от анкетното проучване показват, че в класа има изградена подходяща позитивна нагласа към този иновативен метод на обучение, подпомагаща обучени на учениците по време на карантина. Радва ме фактът, че родителите се интересуват и подпомагат обучението на децата си. Много важен за мен и това, че тази иновация, предизвикателството по време на епидемиологична обстановка - обучението от разстояние в електронна среда, всъщност е скъсило още повече дистанцията между нас, като участници в образователния процес, а също така е спомогнала и за по-активно сътрудничество и партниране между мен и родителите.

Налага се изводът, че в класа има активно партньорство и добра активна комуникация между учителя и родителите, което съдейства на повишаване на резултатите от обучението. Приложената иновация в начина на преподаване на уроците по време на обучението от разстояние в електронна среда е повлияло положително върху активната комуникация и сътрудничество между тях.

Всестранното хармонично развитие на детската личност изисква единство, съгласуваност на всички дейности и действия от страна на възрастните - родители и учители. Ролята на семейството, на родителя, създаването на такава съгласуваност не може да се подцени. Именно в семейството се поставят изходните позиции. Учителите са експерти в обучението и образованието, а родителите са експерти по отношение на собствените им деца (Алексиева, 2006).

Всеки родител е важен, ценен и значим. За постигане на добри резултати в образователния процес в училищна възраст е необходимо да има добро сътрудничество, партньорство между семейство и училище. Универсален модел за успешно сътрудничество може би няма. Този модел се създава, развива и усъвършенства ежедневно. Когато има ефективно партньорство между учител и родители, то те взаимно си влияят и се допълват. Те съвместно изпълняват своите социални функции и роли, което довежда до много положителни резултати за всички страни, участващи в образователния процес.

Прякото влияние на семейната среда върху успешната социализация и възпитанието на учениците, налага да се търсят възможности за оптимизиране участието на родителите в самия образователен процес, като изключително важно е да се създадат ефективни взаимодействия и партньорства с учителите за по-успешна реализация на подрастващите. Доброто сътрудничество и партньорство учител – родител, както и родител – учител е важно и необходимо, както за педагозите, така и за родителите. Най-вече е необходимо за децата, защото всичко това се прави в името на тях и в помощ на цялостното им развитие, обучение, социализация и реализиране в „света на възрастните“. В бъдеще работата с родителите продължава, тъй като се постигнаха добри резултати. Те показват оптимизация на дейността на учителите с родителите. Потвърждава се значимостта на партньорството

между родители и учители в сложния и динамичен процес на възпитание, развитие и социализация на подрастващите.

Оптималното взаимодействие между учители и родители е важно условие за превръщане на потенциалните заложби и възможности на учениците в реален факт. Сътрудничеството между педагозите и родителите повишава ефективността на образователния процес и стимулира формирането на подрастващите като активни и отговорни личности на гражданското ни общество.

Литература:

Алексиева, М. (2006). Взаимодействието семейство-училище. Казанлък: Ирита Принт ООД

Андреев, М. (1988). Педагогическа социология. София: Университетско издателство „Свети Климент Охридски“.

Цветанска, С. (2006). Предизвикателства в педагогическото общуване. София: Просвета

Шошева, В. (1997). Общуване и педагогическа практика. Пловдив: Макрос 2000.